

Literatuur:

1. Cool, C. & van der Lek, H.A.A. (1943) - Paddestoelenboek II. - W. Versluys, Amsterdam - Batavia - Paramaribo.
2. Heim, R. (1957) - Les Champignons d'Europe II. - N. Boubée & Cie, Paris.
3. Hennig, B. (1971) - Handbuch für Pilzfreunde II. - G. Fischer Verlag, Jena.
4. Jahn, H. (1949) - Pilze rundum. - Claassen & Goverts Park-Verlag, Hamburg.

UN VOYAGE AUTOUR DE MA MAISON

L.S. Wildervanck

Petrus Campersingel 243
Groningen

Een van die vervelende dominee-schrijvers uit de negentiende eeuw heeft ons eens, in een niet bepaald bondige beschrijving, verslag uitgebracht van een ontdekkingsstocht door zijn kamer, zulks onder de titel: "Un voyage autour de ma chambre". Van een soortgelijke ontdekkingsstocht wil ik U hier wat vertellen, zij het dat mijn reis zich uitstreckte tot de voor- en achter-stadstuin van mijn huis te Groningen en het gazon van de Petrus Campersingel aldaar.

Een massale opbloei van paddestoelen in oktober was aanleiding tot een grondige inspectie van mijn tuin (tuinaarde op klei), iets wat ik tot dan nooit systematisch had gedaan. De volgende vondsten konden worden genoteerd: *Psathyrella candolleana* (Fr.) Maire, *Coprinus atramentarius* (Bull. ex Fr.) Fr., een wat wollige *Inocybe*, waarschijnlijk *I. abjecta* (Karst.) Sacc. of *I. flocculosa* (Berk.) Sacc., zeer veel *Scleroderma aurantium* (Vaill.) Pers. onder de heg, *Ganoderma applanatum* (Pers. ex S.F. Gray) Pat. op een boomstomp, een - voor mij - onbepaalde witte disco op Japanse wijnbes en enkele huizen verder twee exemplaren van een boleet, die wel *Xerocomus chrysenteron* (Bull. ex St. Amans) Qué. moet zijn. De habitus was wat eigenaardig: hoeddiameter 3 cm, steellengte 8 cm. Voorts natuurlijk *Nectria cinnabarina* (Tode ex

Fr.) Fr., op dode takjes. *Conocybe togularis* (Bull. ex Fr.) Kühn. stond reeds voor het zoveelste jaar in het grasperk. Het is een elegant paddestoeltje met "dubbele" ring, d.w.z. een glad manchetje, waarvan de bovenrand is bezet met een strookje naar boven getand uitlopend velum.

Bij een roos stond een tiental zeer donkere, geribbelde *Mycena*'s, die het uiterlijk hadden van het Melksteeltje, *Mycena galopus* (Pers. ex Fr.) Kummer. Er kwam echter geen melk uit de steel en zelfs geen waterachtig vocht. Typisch waren de trommelstokachtige jonge exemplaren, iets wat niet gewoon is bij andere soorten; de Flore geeft hiervan een aardige afbeelding. Mikroskopisch (cystiden, sporen) klopte het ook met *M. galopus*. Over de melk zegt de Flore: "nul par temps sec", maar oktober was nu niet bepaald droog. Ik dacht ook nog aan *M. atroalba* (Bolt. ex Fr.) Gill., waarvan Middelhoek (3) een mooie tekening geeft. Maar daar moet volgens Moser de hoed berijpt en de lamellenrand door de cystiden borstelig zijn. Dit was hier zeker niet het geval.

Volledigheidshalve wil ik nog een wollig inktzwammetje, *Coprinus lagopides* Karst. noemen, dat ik 29 november 1971 voor het eerst vond op een toiletborstel in de W.C. (6). Met tussenpozen van ongeveer een maand verscheen er nog 14 maal een paddestoeltje. Juist op 29 november 1972, zijn verjaardag, stak er een zwammetje van 10 cm boven de haren uit. Op 26 maart 1973 verscheen de laatste. Ondanks geregeld met water besprenkelen was het afgelopen. Wel kwamen er nog geregeld primordiën op, maar deze stierven af. En, om nog even bij mijn huis te blijven: in 1958 verwoestte de Huiszwam, *Serpula lacrymans* Pers. ex S.F. Gray, het dak van het schuurtje in onze tuin (5).

Het ten dele zeer drassige gazon van de singel, begrensd door een weterring, leverde veel meer op. Ten eerste een toef *Lyophyllum decastes* (Fr. ex Fr.) Sing., syn.: *Tricholoma aggregatum* (Schaeff. ex Secr.) Costantin & Dufour. Het betrof kleine exemplaren, tot 6 cm, met ronde sporen; wellicht de forma *reducta* Lange. Als historische bijzonderheid vond ik bij Ricken (4): "Herr Apotheker Meulemeester in Zwolle hatte die Güte mir ein Riesenexemplar aus Holland zu senden, das in einem Steinkohlenlager gefunden wurde". Dan *Clitocybe dicolor* (Pers.) Lange, althans zeer waarschijnlijk, onder een wilg. Een vleeskleurig-violette *Clitocybe* kon ik niet thuis brengen. De hoed was 2-3 cm, wat golvend trechtervormig, de plaatjes liepen sterk af, de steel was zeer licht bruin en de sporen 5-3 μ . Voorts *Clitocybe dealbata* (Sow. ex Fr.) Kummer, die moeilijk is te onderscheiden van *C. rivulosa* (Pers. ex Fr.) Kummer, maar de zurig-melige lucht deed mij tot de eerste soort besluiten. Ook de kleur is wat lichter dan bij *C. rivulosa*. Twee exemplaren van *Collybia maculata* (Alb. & Schw. ex Fr.) Kummer, die op zo'n terrein toch niet thuis

horen, vond ik begin november.

In het gazon groeide op veel plaatsen, in groepjes bij elkaar, *Lepista sordida* (Fr.) Sing., de vaalpaarse ridderzwam. Het is een kleine soort met sterk gelobde hoed, die zeer hygrofaan is: jong en vochtig lichtbruin, droog donkergrijs. De plaatjes zijn in het begin mooi violet, maar worden later bruin tot grijs. Op 10 december stonden er nog een paar, stijf bevroren. Na ontdooien vormden ze geen sporen meer.

Dan de *Mycena*'s: *M. flavo-alba* (Fr.) Quél. stond op één plaats, in een dichte groep, de oudere exemplaren met omhoogstaande rand en een kleine umbo. Schuin tegenover mijn huis stond een grote groep *Mycena leptcephala* (Pers. ex Fr.) Gillet, syn. *M. alcalina* (Fr. ex Fr.) Kummer var. *chlorinella* J. Lange. Deze kleine soort heeft een duidelijke nitreuze geur. Op een geheel andere plaats groeide *M. aetites* (Fr.) Quél., die Lange (2) nog *M. ammoniaca* Fr. noemt. *Omphalina ericetorum* (Fr. ex Fr.) M. Lange, tenminste daar houd ik hem voor, stond op twee plaatsen. De kleur was echter wel zeer wit, maar Lange beeldt ook een forma *albida* af!

Van de rose-sporigen kan ik alleen *Rhodophyllus sericeus* (Bull. ex Fr.) Quél. vermelden. Van de stuifzwammen vond ik alleen jonge, half-vertrapte exemplaren van vermoedelijk *Vascellum pratense* (Pers. ex Pers.) Kreisel.

Coprinus atramentarius (Bull. ex Fr.) Fr. stond er ontzettend veel, maar van *C. comatus* (Müll. ex Fr.) S.F. Gray maar één exemplaar. *C. micaceus* (Bull. ex Fr.) Fr. en *C. disseminatus* (Pers. ex Fr.) S.F. Gray waren zeer talrijk, terwijl ook *C. plicatilis* (Curt. ex Fr.) Fr. was vertegenwoordigd, zij het met slechts één exemplaar.

Nu een aantal bruinsporigen. In de eerste plaats een kleine, zeer donkere *Cortinarius*, waarvan ik twee exemplaren vond in een drassig stuk gazon. Ik zal U niet vermoeien met te vertellen, hoeveel tijd ik eraan heb besteed. Het meest kwam hij overeen met de groep *Uracei* in de Flore, en, met enige welwillendheid, met *C. uraceus* (Fr.) Fr. in Moser. Ver van elkaar vond ik twee *Conocybe* soorten, uit de groep met de geknopte cystiden: *C. tenera* (Schaeff ex Fr.) Kühn. en de kleinere *C. teneroides* (Peck) Sacc., die in de Flore *C. spicula* (Lasch) Kühn. wordt genoemd. Oudere exemplaren vertoonden mooi de omhooggekrulde hoed, zoals Lange (2) die weergeeft. Verder *Galerina sideroides* (Bull. ex Mérat) Kühn., o.a. gekenmerkt door een viskeus aftrekbaar huidje. Er stonden er een tiental. Een interessante vondst was die van een vijftal bruine paddestoelen, onder een Treurwilg en vijf meter van een Manna-es (*Fraxinus ornus*), die ik eerst aanzag voor een *Flammula* of grote *Naucoria*. Hij werd tenslotte met de hulp van Dr.C. Bas gedetermineerd als *Pholiota abstrusa* (Fr.) Sing., die

in de Flore *Flammula graminis* Qué. wordt genoemd. De 3-4 cm brede lichtbruine hoed heeft een viskeus oppervlak met wat aangedrukte vezeltjes en een wat gegolfde rand. De hoed is zo elastisch dat ik hem bijna dubbel kon vouwen, een kenmerk dat ik nergens beschreven heb gevonden. Het vlees is gelig. De steel is 4 cm lang en 4-5 mm dik, taai, lichtbruin met op het onderste 2/3 deel donkere flardjes, waarschijnlijk resten van het velum. De lamellen zijn enigszins bochtig aangegroeid, staan dicht opeen, zijn 3-4 mm breed, eerst gelig, later lichtbruin. De cystiden zijn naar boven opgezwollen en de sporen, die vrijkomen in een sigaarbruine sporée, meten 3.5-6.5 μ . *Pholiota gummosa* (Lasch) Sing., de Bleke schubsteel, stond in twee bundels bij een wilg. Drie wat miezerige Kopergroenzwammetjes *Stropharia aeruginosa* (Curt. ex Fr.) Qué.) stonden juist tegenover mijn huis.

En tenslotte de champignons. Begin oktober stonden er een tiental exemplaren van *Agaricus comtulus* Fr., de vrij zeldzame Kleine champignon. Onder Berberis, aan de overkant van het gazon, vond ik een donkere vorm van *Agaricus bisporus* (J. Lange) Pilát. Op ongeveer 500 m van mijn huis stond er nog een, terwijl ik hem een paar jaar geleden al een keer in de brandgang achter het huis had gezien. De twee-sporige basidiën maken een directe herkenning mogelijk. Op verschillende plaatsen in het gazon kwamen zowel *Agaricus arvensis* Schaeff. ex Secr. als *A. campestris* L. ex Fr. voor, de eerstgenoemde in vrij groot aantal, de laatste in een kleine groep. Over enkele ervaringen met deze paddestoelen wil ik in een volgend artikel wat vertellen.

Het hier beschreven gazon leverde, samen met de tuin, ruim 40 soorten op, hetgeen bijzonder mag worden genoemd, als men bedenkt dat een vergelijkbaar gazon, ongeveer 500 m achter mijn huis in het geheel niets opleverde. De oorzaak?

Ik kan U aanraden, om in een volgend seizoen de naaste omgeving van Uw huis ook eens te bekijken. De heer Kits van Waveren deed dat al in 1931, met zijn tuintje in Haarlem (1).

Literatuur:

1. Kits van Waveren, E. (1931). Vondsten in een stadstuin. - *Fungus* 3: 11-13.
2. Lange, J.E. (1935-1940). *Flora Agaricina Danica*. - Kopenhagen.
3. Middelhoek, A. (1938). Het tekenen in inkt van paddestoelen. *Fungus* 10: 22-23.
4. Ricken, A. (1915). *Die Blätterpilze (Agaricaceae)*. - Leipzig.
5. Wildervanck, L.S. (1959). *Merulius (Serpula) lacrymans* en de sociale geneeskunde. - *Coolia* 6: 1-2.
6. Wildervanck, L.S. (1972). Mycologische perikelen in de W.C. en op het grindpad. - *Natura* 69 (801): 129-130.